تێڕوانینێکی ڕەخنەیی بۆ ڤیستڤاڵی شانۆی کەرکوك

نیهاد جامی

نووسین لەسەر کۆمەڵە شانۆگەریەك کە لە دووتوێی ڤیستڤاڵێکی شانۆییەوە نمایشکرا بێت، هێندەی تۆمارکردنی سەرنجی خێرای کۆمەڵە نمایشێکە، بەقەد ئەوە نابێت بە گوتارێکی ڕەخنەیی بەپێی خوێندنەوەی تەواوی ڕووبەرە نەنووسراوەکانی نمایش و نووسینەوەی ئەو ڕووبەرە نەنووسراوانە لەناو گوتاری ڕەخنەییدا، بەڵام لەپاڵ ئەوەشدا خودی ڤیستڤاڵەکان هەندێك شانۆگەری تیا نمایش دەکرێت گەر ڤیستڤاڵ نەبێت ڕەخنە توانای ئاوڕدانەوەی لێی نابێت، چونکە بنەما سەرەتایەکانی کاری هونەری تیا بەدی ناکرێ، لەگەڵ ئەوەشدا نابێت کاری کەسانی بەتوانا فەرامۆش بکرێت، یەکەم ڤیستڤاڵی شانۆی تەبایی و برایەتی بۆ نەتەوەکانی کەرکوك کە لەلایان لقی کەرکوکی کۆمەڵەی هونەر و وێژەی کوردی سازکرا، تەواوی نمایشەکان نەك هەر لەئاستی پێویستدا نەبوو، بەڵکو هەندێك لەو کارانە بنەما سەرەتایەکانی کاری شانۆیی تیا بەدی نەدەکرا، ئێمە بەپێی نزیکیمان لەم کارانە بەهۆی ئەوەی لە لیژنەی هەڵسەنگاندنی ڤیستڤاڵەکە بووین، بۆیە لێرەدا لەڕووی خوێندنەوەی ئەم نمایشانەوە هەوڵ دەدەین گوتارێکی ڕەخنەیی بەرهەم بێنین بۆ ئەوەی چیتر ئەو شانۆکارانەش گلەیی ئەوە نەکەن کە ئەوان زوڵمیان لێکراوە یاخود بۆچی خەڵاتیان وەرنەگرتووە، ئەوە ئاستی کارەکان بووە بۆیە کەس خەڵاتی یەکەمی وەرنەگرت، لێرەشەوە ئەوە دەردەخەین ئێمە لەهەر شوێنێك هەستمان کرد ڕووبەرێك هەیە بۆ دەیالۆگ و دەنگی جیاواز ئامادەی گفتوگۆین تیایدا، بەڵام ئەوەی هەندێك دەرهێنەر پەنا دەبەنە بەر ڕۆژنامەیەکی سیاسی و درۆ بەناوی لیژنەکە دەکەن و قسەی پف دراو ڕادەگەیەنن ئەوە شەڕە جنێوی گەڕەکەو هەرگیز ئامادە نەبووینەو ناسشبین بۆ وەڵام دانەوەیان، ئەگەر ئەوان ویستیان خەڵات وەربگرن جارێ لەخۆیان پرسیووە جیاوازی ئەوان وەك دەرهێنەر چیە لەگەڵ ئەکتەرەکان کە تۆ لە بنەماکانی دەرهێنان حاڵی نەبوویت خەڵاتی چی؟ چیت کردووە تا خەڵات بکرێیت؟ هەموو ئەمانەش هەوڵ دەدەین لەسەر نمایشەکان دەری بخەین. دیارە دوو سەرنج هەیە بەر لە نمایشەکان بە پێویستی دەزانین ئەویش، یەکەم: ئەو خوێندنەوەیە بۆ سڕینەوەی ئەو شانۆکارانە نیە بەقەد ئەوەی تیایاندا بوو دەرهێنەر نیە و بەزۆر لەڕێگەی تیپەکانەوە ئەو ناوەی بەباڵای خۆی بڕیووە، تیاشیەتی توانای کارکردنی هەیە بەڵام پێویستی بە ئارامگری و خۆرۆشنبیرکردن لە بواری شانۆوە هەیە، سەرنجی دووەمیش ئەوەیە ئەم ڤیستڤاڵە بەهیچ جۆرێك ناتوانێ نوێنەرایەتی شانۆی کەرکوك بکات، چونکە بەدڵنیاییەوە دەرهێنەر و تیپی بە تواناتر هەیە.

شانۆگەری: سزادراوان

نووسینی: ئەلفۆنسۆ ساستری

دەرهێنانی: قاسم غەمگین

بەرهەمی: تیپی شانۆی ئاشتی

کۆمەڵە سەربازێك بەدەست دەسەڵاتی عەریفێکەوە دەناڵێنن سەرەنجام عەریفەکە دەکوژن، مردنی عەریفەکە دەبێتەوە خێوێك سەرەنجام مردن و تراژیدیا دەخوڵقێنێت، ئەو مردنە هەر لە بیرۆکەی کوشتنی باوك دەچێت، بیرۆکەی ئەو تێکستە لە ڕەگەزی درامی نووسەرەوە کورت دەکرێتەوە، بەسەر چەند دیمەنێکی سادە دابەش دەکرێت، هەر ئاماژەیەکی دەلالی تێکست ناڕۆشن بووبێت لادراوە ئەوەش گوزارشت لە بێتوانایی و نەبوونی توانای خوێندنەوە دەکات، کە نەتوانراوە زمانی نووسین تەفسیر یکرێت و چەمکی فەلسەفی نێو تێکست لەڕێگەی لابردنی دەیالۆگ و دیمەن. زەمەنی نێو نووسین هیچ دەسەڵاتێکی نەماوە ئەوەی دەیبینین هێڵێکی سادەی کارکردنە کە دەکرێت بەبێ ئەو دەقەش ئەو شانۆگەریە بە ئەنجام بگات، بەڵام نەبوونی توانای دەرهێنەر وایکردووە ئەکتەر هەرەمەکیەت لە جولەکردنی دەربکەوێت، سستی بە جولەکان دیار بێت، چاوێك نیە توانای بینینی هەبێت، ئەوەش بووەتە هۆی ئامادە نەبوونی سەرەتاکانی هەر کارێکی شانۆیی، بنەماکانی دەرهێنان یا وون دەبن یا زۆر بە سادەیی دەردەکەون ئەویش پەیوەندی بە نەبوونی رۆشنبیری شانۆیی و ئامادە نەبوونی خەیاڵی دەرهێنەرە، ئامادە نەبوونێك کەچەند جولەیەك بەلایەوە مەبەستە بەتایبەت لە دانیشتنی سەربازەکان کە هێندەی ئەکتەر بایەخ بەو دانیشتنەی دەدرێت بەهیچ جۆرێك هەستی سایکۆلۆژی گرنگ نیە، دەرهێنەر بێئاگایە لەوەی ئەوانەی لەسەر شانۆ داینراون مەبەست چیە لێی، وەك ئەو تۆڕەی لەبەرزاییەکە بوو کەهیچ کاریگەریەکی نەبوو بەتایبەت بەدوای کوشتنی عەر یفەکە دەبوایە نەما بوایە یا بۆ کۆتایی شانۆگەریەکە بۆ ئەوەی بمانزانیبا رۆڵی ئەو تۆڕە چیە؟ یاخود بوونی دوو کردار لەیەك کاتدا وەك لە پەنابردنە بەردەستی ئەکتەرێك و دەیالۆگی یەکێکیتر هەست دەکەین ئەم نمایشە دەرهێنەری تیا نیە، کارێکە بەهیچ کلۆجێك شایەنی ئەوە نیە ڕێگەی بدرێت لە ڤیستڤاڵێکی شانۆیی بەشداری بکات، لەهەمووشی سەیرتر لەکۆڕە

ڕەخنەییەکە دا دەرهێنەر ووتی "ستایلی کارەکەم لەسەر شێوازە ئەزموونگەریەکان بوو" دیارە نمابشێك هیچ بنەمایەکی هونەری تیا نەبێت هەزار لێدوانی لەم شێوەیەش توانای ئەوەی نابێت بیکات بە شانۆ بۆیە ئەو لێدوانە وەك پاکانەیەك دەیبینین کە دەیەوێت لەژێر ناوی ئەزموونگەری خۆی دەرباز بکات بێئاگا لەوەی ئەزموونگەری بەرەنجامی قووڵ بوونەوەو خەون و خەیاڵ و بیرکردنەوەیە.

شانۆگەری: پڕۆڤەیەك بۆ ئەوانەی ڕووەو دەریا دەڕۆن

نووسینی: سینگ

دەرهێنانی: کۆسرەت عەبدولرەحمان

بەرهەمی: کۆمەڵەی هونەر و وێژەی کوردی

هاتنە ژوورەوەمان بۆ هۆڵی شانۆکە، سرووتی تایبەتی ئێمەیە لەگەڵ ئەکتەر بەهۆی ئەوەی ئەوان لەپێشوازیماندان، ڕووخساری خۆمان بەسەر ئاوێنەیەکی دەست ئەکتەرێکەوە دەبینین، ئەوە پرسیاری ئەوەمانی ڕوبەروو کردەوە: ئایا بەڕاست دەبێت خۆمان لەناو ئاوێنەی شانۆ ببینین؟ ئەو پرسیارە چەمکی ستراتیژی ئەم نمایشە بوو بەهۆی ئەوەی هەموو ئەوانەی ئێمە لەم هۆڵە ڕووبەڕووی دەبینەوە پڕۆڤەی کاستێکی شانۆییە، ئەوەش بیرۆکەیەکی سەرکەوتووە، بەڵام ئەوەی وادەکات ئەم نمایشە توانای بەردەوامی لە پرسیار و گەڕان نەبێت پەیوەندیی بە خەیاڵی دەست نیشان کراوی دەرهێنەرەوە هەبێت، چ لەڕووی دووبارە بوونەوەی جولەی ئەکتەر لە مامەلەکردنی لەتەك دەبە ئاوەکان کە جولەیەکی کەشفکراوە دوای یەکەم بینین، وەچ لە بەشداریکردنی زیاد لەپێویستی دەرهێنەر بۆ سەپاندنی تیۆری نامۆبوونی برێخت، کە ئەو چەمکە تیۆرە بەبێ بەشداری دەرهێنەریش هەر دەکرا بەئەنجام بگات یاخود ئەو دەرکەوتنە بەڕادەیەك نەبێت کە لەگەمەیەکی سواو بچێت،

دیمەنی دووەمی ئەم نمایشە دیمەنێکە زیاد لەپێویست بێزارکەرە بەهۆی ئەوەی ئەو دیمەنە پێویستی بە چڕبوونەوە هەبوو لەڕووی چەمکی زەمەنی و جولەی فیزیکی، ئەوەش دەگەڕێنینەوە بۆ چاودێرینەکردن لەسەر پانتایی کە ئەم نمایشە هەموو خەوشەکانی دەگەڕێتەوە بۆ چاودێری نەکردنی پانتایی شانۆ، تەنانەت یەکەم دیمەنی سەر شانۆ ئێمە لەبەردەم کوتلەیەکی ئیستاتیکی داین، کەچی لەگەڵ بەردانی ئەو لاستیکە لەلایان ئەکتەرەوە ئەو موفرەدەیە بەتەواوی فەرامۆش دەکرێت، بەو فەرامۆش کردنەش ئەم نمایشە تەواوی ڕەهەندە جوانکاریەکانی خۆی دەدۆڕێنێت. دیارە ئەم نمایشە هێندەی ئیشکردن بوو لەسەر لابردنی دیواری چوارەمی شانۆ، بەمانای ئەوەی ئەم نمایشە دەیویست لەڕوانینی برێختەوە سەیری شانۆ بکات، کە ئەوەش خاڵێکی ئیجابی کارکردنە تاوەکو گەرویستمان ئەزمونکار بین دەبێت میتۆدیانە کار بکەین، کەچی بەداخەوە دەرهێنەر هەر لەسەرەتاوە ووتی "ئەم کارەمان لەسەر شێوازی یۆژینۆ باربا بوو" ئەو ڕاگەیاندنە تووشی بێئومێدیەکی تری کردین بەوەی دەرهێنەر یا لەشێوازی کارەکەی نەگەیشتووە؟ یاخود ویستویەتی لەژێر ناوی ئەزموون و ناوە دەگمەنەکان خەڵکانێك دەسخەڕۆ بدات؟ کە هەر کامێکیان بێت باش نیە. ئێمە پێویستمان بەوەیە زانستیانە کار بکەین، وەك چۆن هیچ شەرمێکی تیا نیە کە لەسەر بنەمایەکی زانستی برێخت خەریکی کاری شانۆیی بین، بەڵکو بەپێچەوانەوە ئەوپەڕی سەرکەوتنمانە بۆ ئەوەی لەڕێگەی فرەییەوە ئەزموونی جیاواز بەرهەم بێنین نابێت هەموومان بەتاکە شێوازێکەوە کار بکەین سەرکەوتنمان لەوەدایە کە لەکارکردن لەیەك نەچین.

شانۆگەری: هەدیل

نووسینی: ڕەعد موتەشەر

دەرهێنانی: ئەیاد حوسێن

بەرهەمی: پە یمانگای هونەرە جوانەکانی کەرکوك

جەنگ هەموو جوانیەکانمان لێدەسەنێتەوە ئەوەی بۆمان دەمێنێتەوە تەنیا یادەوەریەکانن، نەوەی ئێمە نەوەیەکە لەناو جەنگ چاو دەکاتەوە، بۆیە دەرهێنەر ویستی لەنێوان یادەوەری و ئێستادا دوو زەمەنمان بۆ دەربخات کە شوناسی ژیانی ئێمەیە، ئەو هەمیشە بەهۆی ڕووبەری تەسك کراوی شانۆکەوە دەگەڕایەوە ناو رابردوو، بەهۆی ئەوەی دەرهێنەر هەرخۆی ئەکتەری سەرەکی بوو ئەوە وای کردبوو لەگۆڕینی لەنێوان زەمەنە جیاوازەکانەوە هەر بەیەك ئاست نواندن بکات، نەتوانێت گۆڕان لە توانا و دەربڕینە جەستەییەکانی دەربخات، ئەوە تەنیا زیانی بە نواندن نەگەیاندبوو، بەڵکو ببوە هۆی ئەوەی ئەو سێ کوتلە دیکۆرەی سەر شانۆ تەنیا ئەوەی ناوەڕاست بەکار بێنێت و نەیتوانی ئەوانیتر تەوزیف بکات، چونکە هەموو خەیاڵی لای نواندنەکەی خۆی بووە، ئەوە وایکرد قوربانی بە دەرهێنان چ لەڕووی جولە یاخود لەڕووی ڕەنگ و ڕوناکی بدات کە دەیتوانی بۆ خوێندنەوەی قووڵی زەمەنی جەنگ تاکۆتایی روناکیە سوورەکە زاڵ بێت ئەوە بۆچوونی کەسی بینەر نیە کە دەبێت یا دەبوو دەرهێنەر وابکات، بەڵکو ئەوە پەیوەندی بەلایەنی زانستی شانۆوە هەیە کە ڕەنگی سوور توانای هاریکاریکردنی نمایش و قووڵ کردنی

پەیوەندیەکان و هەست کردنی بینەر دەبوو بە ڕووبەڕە درەوشاوەکانی خوێن و جەنگ لە ژیانماندا.

شانۆگەری: سەمای ئەهریمەن

نووسینی: عارف مەعروف

دەرهێنانی: حوسێن ئەحمەد

بەرهەمی: تیپی شانۆی هاوڕێیان

سەمای ئەهریمەن بە گومانی هاملێت دەستی پێکرد، گومانێك بەرەو ئاژاوەیەکی ناڕێکخەر ڕۆیشت، دەنگ بەمەبەستی ژاوە ژاو تەنیا نێرەرێك بوو بۆ ئاژاوەگێریی، بەڵام ئاژاوەیەکی ناڕێکخەر، کە نەیدەتوانی ئاماژەکانی جوله بەرەو مانا ببات، هێندەی دەیویست ململانێی دوو هێزی چاکەخواز و شەڕخوازمان پێنیشان بدات، دەرهێنەر لەگەیاندنی سەرکەوتوو نەبوو، چونکە دەمامکی هەردوو ئەکتەرە دژەکە لەسەر گالیسکەی نەخۆشخانەکە یەك شێوە بوو، لەناو ئەو ئاژاوە جارسکەرەدا تێکست بوونی نەبوو، ئەوەی هەبوو دەسەڵاتی ئەکتەر بوو، بەڵام دەسەڵاتێك پلانێکی داڕێژراوی دەرهێنەریان بەجێ دەگەیاند، ئەم ئاژاوەیەی ناو نمایش هەر بەردەوام بوو تەنانەت شەڕە شمشمێرەکان کە دەکرا خاوەنی مۆرکێکی جوانکاری بێت، بەڵام وانەبوو، تا ئەو کاتەی مەشخەڵەکان ئاگریان لەسەر شانۆ کردەوەو بەشێوەیەکی ئیستاتیکی ئاگرەکە لەبەرزایی کرایەوە، ئەو وێنەیە جوانترین وێنەی شانۆیی ڤیستڤاڵەکە بوو زیادەڕۆییمان نەکردبێت، دەڵێین جوانترین دیمەنی ناو هەر پێنج شانۆگەریەکە بوو، لێرەوە شانۆگەریەکە بەرەو ئیقاعێکیتر ڕۆیی، ریتمێکی وێنەیی و سیستمێکی ڕێکخەری ناو وێنە توانی لەنیوەی دووەمی نمایش بمانکات بە خاوەنی چێژێکی شانۆیی چ لەڕووی بینین یا پەیوەندی دەلالی جەستە، ئەگەرچی بەشێکی وێنەکان هێندەی بەرەو فۆرمێکی خاڵی لەمانا هەنگاویان دەنا، بەرەو دامەزراندنی مانا نەبوو لە جەستەی هەڵکۆڵراوی تێکستەوە، وێنەکان بەدوای یەك دەهاتن، وێنە وێنەی تێك دەشکاند، ئەوەش لە ئەزموونی شانۆی وێنەیی شانۆکاری عیراقی (د.سەلاح ئەلقەسەب) نزیکمانی دەکردەوە، بە تایبەت لەقۆناغی دووەمی کە لە کۆتایی هەشتاکان تیۆریزەی کرد بەناوی (شانۆی گریمانی وێنەی یاد) دوا وێنەی ئەم نمایشە بریتی بوو لەدابەزینی شێوە پەنجەرەیەك کە زوو کۆتایی هات، دەرهێنەر نەیهێشت بوونی جەستە لەتەك ئەو موفرەدەیە زیاتر دەربکەوێت، بەوەی بوونی لەشێوەی کۆمەڵە پەنجەرەیەك لەتەك ئەکتەر توانای ئەوەی هەبوو زۆر ئاماژەی کراوەمان ئاراستە بکات، بەڵام ئەو لەو هەموو جوانی و پرسیارانە بێبەشی کردین، لەو نمایشەدا دوو خاڵ پێویستی بە هەڵوەستە لەسەر کردنە یەکەمیان ڕوناکیە کە ڕوناکی بریتی بوو لەو لایتەی لەسەر کەللە سەری ئەکتەر قایم کراوە، ئەوەش وایکرد سرووتێکی تایبەت دروست بێت لەنێوان ڕەنگی ڕەش لەڕێگەی تاریکی و ڕەنگی سپی لەڕێگەی ئەو لایتەوە کە ئەوەش وەك دوو ئاماژە بۆ چاکە و خراپە کە دەرهێنەر ئیشی لەسەر کردبوو، هەرچەندە ئەکتەر زۆر جار نەیدەتوانی یارمەتی بەرامبەرەکەی بدات بۆ ئاراستە کردنی ئەو ڕوناکیە لە ڕووخساری، هەر بۆیە زۆربەی جار ڕووخساری ئەکتەر تاریك بوو دیار نەبوو، خاڵی دووەم کە پێشتر لەسەری وەستاین لێرەدا چڕی دەکەینەوە ئەویش ئەوەیە ئەم نمایشە دوو پارچەی لێکترازاوە بەشی یەکەمی لەسەرەتاوە بە ئاژاوەیەکی ناڕێکخەر دەست پێدەکات لەگەڵ ئاگرەکەی سەر شانۆ، بەشی دووەم دەست پێدەکات کە بەپێچەوانەی بەشی یەکەم سیستمێکی ڕێکخەری وێنە ئامادەبوونی هەیە، ئەوەش وایکرد ئێمە لەبەردەم نمایشێکدا بین کە سەرەتا جارسکەر و لە نیوەی دووەمی ئومێدمان لا دروووست بکات، کە ئەوەش بۆخۆی خەوشێکی گەورە بوو، چونکە دەرهێنەر نەیتوانیبوو تاسەر بەیەك ریتم کارەکە بەڕێوە بەرێت، ئەوە داوا کردن نیە بۆ تاکە ریتمی بەڵکو ئاستی شکستی سەرەتای نمایش و هەڵسانەوەیەتی لەنیوەی دووەمیدا.

شانۆگەری: چاوەڕوانی

نووسینی: عەبدلرەزاق محەمەد

دەرهێنانی: یاوز فایەق

بەرهەمی: تیپی شانۆی قەلا

پرسیارکردن لەبیرۆکەی چاوەڕوانی نێو ئەو تێکستە، سوڕانەوەی گریمانەی زەمەنی کارەکتەرە سەرەکیەکەی نێو زیندانە، ئەو بیرۆکەیە زوو خۆی بەدەستەوە دەدات، بەتایبەت کە سێ ئەکتەری تر وەك پاسەوان و جەللادی زیندان دەردەکەون، ئەوەی هاوکاری زیندانیەکە و هەرسێ ئەکتەرەکەی تر دەکات بوونی کۆمەڵە بووکە شووشەیەکە کە لە بەرزایی زیندانەکە هەڵواسراون، بەتایبەت ئەو کاتانەی یەکێك لە جەللادەکان خۆی بە بووکە شووشەیەك دەشوبهێنێت، کەچی یەکێك لە گرفتەکانی ئەم نمایشە بەکارنەهێنان و تەوزیف نەکردنی موفرەدەکانە چ لە بووکە شووشەکانەوە کە هیچ کاریگەریەکی نیە هەڵواسینی تەنیا بووکە شووشەکەی پێشەوە نەبێت کە زیندانیەکە هەر لەسەرەتاوە ڕەفتاری لەگەڵدا

دەكات، دەیتوانی فرە كارەكتەری لەگەڵیان بخولْقاندبا، هەر بۆ نموونە ئەو كاتەی دیمەنی لیٚكۆڵینەوەی ئەفسەرەكە لەگەڵیدا دەبیٚت، دەیتوانی خۆی ببیٚت بە ئەفسەرەكە و یەكیٚك لە بووكە شووشەكان ببیٚت بەخۆی، بەهۆی ئەوەی زیندان ئەوی زیندانی بیٚ جولە و سست كردووە، یا دەبینیٖن ئەو پارچە قوماشە ڕەشەی كە هاتۆتە ناو بینەرانەوە، كە مەبەست پەیوەندی نیٚوان شانۆ و هۆڵەكەیە، بەلاٌم ئەو پەیوەندیە درووست نابیٚت چونكە قوماشەكە هیچ كاریگەریەكی نیە، هەروەك بوونی موفرەدەكانی تر دەردەكەویٚت، یاوەك ئەو دوو تابلۆیەی سەر شانۆ كە یەكیٚكیان دەبیٚت بە دەرگا و ئەویتر بیٚوەزیفە دانراوە، پانتایی شانۆ وەزیفەی تەنیا پڕكردنەوەی سەر شانۆ بوو چونكە لەسەر تەواوی ئەو ڕووبەرە ئیٚمە كەوتبووینە بەردەم كۆمەڵە دەلالەتیٚكی مردوو كە ئەكتەرەكان توانای زیندوو كردنەوەیان نەبوو، ئەوە ئەكتەری نیٚو زیندانەكە نەبوو لە چاوەڕوانی دابوو، بەڵكو ئیٚمەی بینەران بووین كەوتبووینە بەردەم چاوەڕوانی، چونكە هەموو ئەوانەی لەسەر شانۆن مردوون، ئەوەش ڕیٚك پیٚچەوانەی ووتەكەی سیمیۆلۆژیستی شانۆیی (كۆزان) بوو كە دەڵیٚت "هەر شتیٚك كە لەسەر شانۆیە ئاماژەیە"